

DE OPBRENGSTEN VAN 'LEERLING 2020'

Stap voor stap geven scholen vorm aan gedifferentieerd en gepersonaliseerd leren. Aan de hand van vijf 'koplopers' inventariseerde Project Leerling 2020 wat er al gebeurt en wat scholen nog nodig hebben. De opbrengsten van de eerste fase zijn nu voor iedere school beschikbaar. Op maat, natuurlijk.

Tekst: Martijn Laman / Fotografie: Dirk Kreijkamp

“Uiteindelijk staat me een schoolomgeving voor ogen met werkelijke ruimte voor leerrijke opdrachten. Opdrachten waarin docenten hun creativiteit kwijt kunnen; opdrachten die van leerlingen creativiteit vragen en waarmee zij vaardigheden vrijuit kunnen gebruiken en toetsen. Als we leerlingen met digitale hulpmiddelen sneller op een bepaald kennisniveau kunnen brengen, creëren we daarvoor vanzelf tijd. Dat vind ik het mooie aan deze ontwikkeling. Die kan zelfs het signaal op groen zetten voor het doorbreken van klas- en jaarlagen.”

Een mix van gepersonaliseerde leersituaties lijkt het meest kansrijk en effectief

Aan het woord is Erwin Lutteke, directeur-bestuurder van het Isendoorn College, een eenpitter uit het Gelderse Warnsveld. Isendoorn is lid van de iScholengroep, een van de koplopers van Leerling 2020 en bezig met een initiatief rond differentiëren op maat. Lutteke: “We zijn bezig met een speurtocht naar wat werkt en niet werkt op digitaal gebied. We kijken goed om ons heen, zijn blij met voorstellen van docenten en sluiten op voorhand niets uit. We zullen dingen goed en fout doen, maar we boeken in elk geval vooruitgang.” Rens van den Boogaard is projectleider van Leerling 2020. Dit project is een gevolg van de wet van de remmende voorsprong, zegt hij. “Verschillende initiatieven proberen vorm te geven aan maatwerk

en differentiërend onderwijs. En scholen kunnen veel zelf bereiken, maar bij sommige innovaties loop je op tegen de benodigde schaalgrootte. Dan heb je verbinding met andere scholen nodig.”

Dat was een reden waarom begin 2013 verschillende scholen aanklopten bij de VO-raad. Het werd een katalysator voor de eerste fase van Leerling 2020, die afgelopen september begon en in maart is afgerond. Van den Boogaard: “We wilden ervoor zorgen dat de beweging richting 2020 op gang kan komen. De koploperscholen delen een visie over wat de leerling in 2020 nodig heeft, waar het heen gaat met het onderwijs, en waarom zij in actie moeten komen. Wat verschilt, is het pad ernaartoe. Het project heeft verbinding tussen activiteiten gezocht, bekeken wat de koplopers nodig hebben om verder te komen, en vooral: hoe andere scholen in de sector erbij kunnen aanhaken.”

Mooiste resultaat

De resultaten van Leerling 2020 worden gedeeld via www.leerling2020.nl. Daar is te zien dat de koplopers gehoor hebben gegeven aan vragen uit de sector om goede voorbeelden en meer verbinding. Van den Boogaard: “In de gebruikersgeschiedenissen op de website maken ze hun proces inzichtelijk, in filmpjes vertellen koploperscholen heel open over bijvoorbeeld het omgaan met devices, en ze stellen gratis materialen beschikbaar. Voor scholen in een oriënterende fase kan een visiedocument bijvoorbeeld erg handig zijn.” De eerste fase kent nog een mooie opbrengst, vervolgt hij:

“Als je de ‘menukaart’ op de website invult, geeft dat een resultaat op maat, met informatie die past bij wat jouw school nodig heeft voor een volgende stap of keuze.”

Het Isendoorn College heeft al stevige keuzes gemaakt, vertelt Lutteke: “Alle leerlingen en docenten beschikken over een tablet. Dan moet je die gebruiken ook. We willen dat devices uiteindelijk echt een hulpmiddel vormen voor het middenstuk van de les: dat we ermee kunnen differentiëren, gepersonaliseerder kunnen werken, leerlingen individueller kunnen aanspreken.” Net als de andere scholen van de iScholengroep doet het Isendoorn College momenteel ervaring op met het programma iTunes U: “We willen de meerwaarde naast andere lesactiviteiten onderzoeken. Het idee is dat docenten er zelf cursussen mee kunnen samenstellen en het lijkt snel te werken. Ik geloof niet zo in olievlekwerking, maar hier zie ik dat een beetje gebeurt: docenten die iets gaan proberen omdat ze ervaren dat anderen er succes mee hebben.”

Blended learning

Het Isendoorn is zich op meerdere initiatieven gaan richten. Naast iTunesU zijn drie docenten nu aan de slag met pilots rondom PulseOn (zie kader) voor wiskunde en Engels. Met het oog op de toekomst volgt de school Zo.Leer.Ik!, een experiment van Nederlandse scholen dat is gebaseerd op een Zweeds model. “Vooral de leerrijke opdrachten triggeren ons”, zegt Lutteke.

WWW.LEERLING2020.NL

Deze website brengt de opbrengsten van de eerste fase van Leerling2020 in beeld met themafilmpjes, verhalen van koploperscholen en achtergrondinformatie. Informatie over implementatie, wetten en regels, initiatieven, digitale leermiddelen, kansen en valkuilen, plus uitkomsten van een onderzoek naar gepersonaliseerd en gedifferentieerd leren dat is uitgevoerd door Kennisnet.

Isendoorn zoekt dus letterlijk naar een mix van leer-situaties die kunnen helpen bij gepersonaliseerd leren. Van den Boogaard vindt dat een mooie ontwikkeling: “Dit ligt in lijn met de resultaten van ons onderzoek naar wat er in de wetenschap bekend is over gedifferentieerd en gepersonaliseerd leren. Er is niet één aanpak die voor iedere leerling en iedere leersituatie geschikt is.” Een mix van gepersonaliseerde leersituaties lijkt vooralsnog het meest kansrijk en effectief. ICT kan een voorname rol spelen in het zelfstandig en zelfgeorganiseerd leren van de leerling en bij het leveren van maatwerk door de docent. Een voorbeeld is *serious gaming*, waarbij de (re)acties van de leerling tijdens een ‘spel’ de leersituaties sturen. Volgens Erwin Lutteke zal digitaal werken oplossingen voor veel vraagstukken

creëren. “Ik vind het fijn dat het docenten de ruimte kan geven om creatiever met leerstof om te gaan. Nu botst dat nog met hun taakstelling; het boek moet uit. Ik geloof in *blended learning*. Een twaalfjarige is tenslotte anders dan een achttienjarige; tweetalig onderwijs anders dan regulier onderwijs.”

De VO-raad wil afspraken maken met het ministerie en de Inspectie om zoveel mogelijk drempels weg te nemen

DE VIJF KOPLOPERS VAN LEERLING 2020:

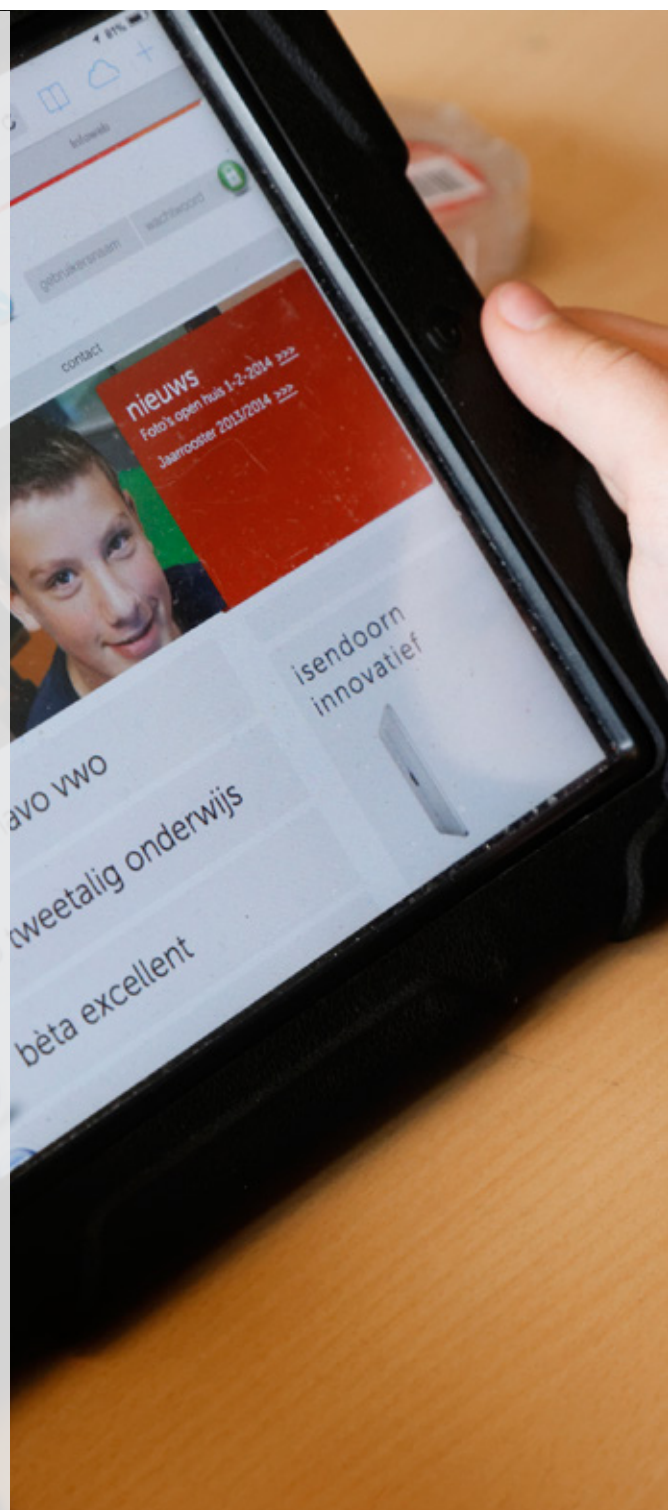
→ De **iScholenGroep** is een onafhankelijk netwerk en platform van scholen die ervaringen delen op het gebied van informatietechnologie. Voor de verdere digitalisering van leermiddelen kiest de iSG onder andere voor het onderwijskundig concept van **iTunes U**. De iSG organiseert ook zogenoemde ‘iTunesU bootcamps’, waar docenten digitaal lesmateriaal leren maken, delen en arrangeren.

→ **Khan Academy NL/TTO** is een Nederlandse versie van de Amerikaanse Khan Academy. Om zijn nichtje te helpen met wiskunde, maakte Salman Khan Youtube-instructiefilmpjes. Ze werden zo’n succes dat het idee werd uitgebreid naar andere vakken. Inmiddels zijn vrijwilligers in Nederland aan het vertalen geslagen. Voor tweetalig onderwijs is Khan meteen bruikbaar.

→ **Stichting LOOT** (topsport-talentscholen) zet vooral in op een adaptief platform (PulseOn) waarmee scholen hun topsportleerlingen passend, tijd- en plaatsafhankelijk onderwijs kunnen aanbieden. Doel: een zo hoog mogelijk onderwijsniveau behalen, in combinatie met topsport. Samen met SLO werkt LOOT aan ‘slanke’ leerlijnen voor het nieuwe platform.

→ **PulseOn** ontwikkelt een gelijknamig adaptief platform dat leerlingen op de persoon gedifferentieerd lesmateriaal aanbiedt. Het lesmateriaal wordt in zo klein mogelijke eenheden opgeknipt om bouwstenen voor les of curriculum te creëren. De scholen in dit koploperinitiatief zijn een co-creatievereniging gestart om de ontwikkeling te kunnen sturen.

→ **Zo.Leer.Ik!** is een samenwerkingsverband van scholen die een Nederlandse toepassing van het Zweedse *Kunskapsskolan*-model onderzoeken. Kernbegrippen: hoge leeropbrengsten, onderwijstijd efficiënt benutten en het talent van leerlingen als uitgangspunt nemen.

Doorbraak

“Dit project gaat in alle opzichten uit van de scholen zelf, van wat ze al doen en van wat ze nog nodig hebben”, zegt Van den Boogaard. “Samen met de koplopers hebben we bekeken welke belemmeringen in wet- en regelgeving zij ervaren. De VO-raad wil afspraken maken met het ministerie en de Inspectie om zoveel mogelijk drempels weg te nemen.

De afgelopen tijd hebben we via regio-bijeenkomsten, persoonlijke gesprekken met besturen en sessies met docenten en leerlingen, de wensen voor ‘fase twee’ in kaart gebracht. Ons conceptplan voor de volgende stap ligt nu bij de VO-raad.”

‘Onze docenten hebben nu het gevoel dat ze niet alleen staan’

Leerling 2020 wil zich in elk geval gaan richten op die grote groep scholen net achter de koplopers. Zij hebben de beweging naar ‘2020’ al in gang gezet, maar zoeken nog verbinding om elkaar verder te kunnen helpen. Erwin Lutteke hoopt sowieso op een tweede fase voor Leerling 2020: “Door dit project merken we dat veel meer scholen zo’n zoektocht op touw hebben gezet. Dat maakt het makkelijker om dilemma’s en barrières met elkaar te bespreken. Onze docenten hebben nu het gevoel dat ze niet alleen staan en dat ze misschien de goede weg zijn ingeslagen.” Hij heeft nóg een wens voor de korte termijn: “Een snelle doorbraak in de leermiddelenmarkt. Zodat docenten een boek straks niet meer van kaft tot kaft hoeven te volgen, maar een basis hebben die flexibiliteit biedt zonder dat ze alles zelf moeten creëren. Een basis die hen aanspreekt op hun creativiteit, bij het arrangeren en vormgeven van hun lessen. Niet door alles zelf te schrijven, maar door het her en der vandaan te halen.” ■

Leerling 2020 wordt uitgevoerd door Schoolinfo in opdracht van de VO-raad.

PROFESSIONALISEREN OP MASTERNIVEAU

Meesterschap verlangt continue bijleren.

U zoekt daarbij nascholing die direct aansluit bij uw beroepspraktijk en uw persoonlijke situatie.

Wellicht overweegt u een masteropleiding of gaat uw voorkeur juist uit naar het volgen van een of meer afzonderlijke modules uit die master. Beide vormen zijn bij ons mogelijk.

Het volgen van losse modules kan bijvoorbeeld op de volgende gebieden: vakkennis, didactiek, toetsing of onderzoek.

Graag nodigen wij u uit voor een gesprek om te kijken welke opleiding of juist module bij uw situatie past. U kunt ons bereiken op het telefoonnummer: 088 481 7313.

Mailen kan uiteraard ook: ca@hu.nl.

www.ca.hu.nl

Ook voor *teamtrainingen, cursussen en individuele coaching.*

**ER VALT NOG
GENOEG TE LEREN**

**CENTRUM
ARCHIMEDES
HOGESCHOOL
UTRECHT**